

Část V. – Osnovy

II. stupeň

KAPITOLA 13. - ČESKÝ JAZYK

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vzdělávací obor - vyučovací předmět: Český jazyk a literatura - Český jazyk

1. CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU ČESKÝ JAZYK

Obsahové, časové a organizační vymezení vyučovacího předmětu

Vzdělávací oblast předmětu:

- kultivování ústního i písemného projevu
- vyjadřování vlastního názoru, pocitů
- uplatnění v různých komunikačních situacích
- porozumění různým druhům psaných i mluvených jazykových projevů, rozpoznání hlavní myšlenky, záměru autora
- vnímání literatury jako specifického zdroje poznání a prožitků
- využívání různých druhů informací (slovníky, encyklopedie, internet,...) pro rozšiřování znalostí

Časová dotace

Vyučovací předmět **český jazyk a literatura** se vyučuje jako samostatný předmět ve všech ročnících druhého stupně. Časová dotace je shodná pro všechny ročníky – 5 hodin týdně

Místo realizace

- kmenové třídy, učebna VT, knihovna, při exkurzích i mimoškolní zařízení (knihovny, kulturní památky...)

Předměty tematicky spjaté s vyučovacím předmětem český jazyk a literatura

1. dějepis – dějiny literatury, historické slohy, ...
2. hudební výchova – lidová slovesnost, písničkáři, ...
3. výtvarná výchova – ilustrace literárních děl, umělecké směry, ...
4. informační a komunikační technologie – komunikace pomocí elektronické pošty, ...

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Formy a metody:

- vyučovací hodina – výklad, samostatná práce (cvičení), práce s učebnicí, skupinová práce, drobné projekty, kritické čtení, tvořivé psaní, ...
- exkurze – práce v rádiu, knihovna, ...
- soutěže a olympiády

Kompetence

1. Kompetence k učení

- učitel vede žáky k vyhledávání a třídění informací a k jejich propojování do širších celků
- podporuje užívání základní jazykové a literární terminologie
- vede žáky ke kritickému hodnocení výsledků učení
- podporuje využívání výpočetní techniky

2. Kompetence k řešení problémů

- žáci využívají nabytých znalostí a dovedností k řešení problémů
- na základě literárního materiálu učí žáky kriticky myslet a hodnotit svět kolem sebe

3. Kompetence komunikativní

- učí žáky formulovat a vyjadřovat své myšlenky, názory a vědomosti v logickém sledu v ústním i písemném projevu
- využívat různé umělecké i odborné texty ke kritické práci a rozborům
- účinně se zapojovat do diskuze a vhodně obhajovat své názory
- využívat různé informační a komunikační prostředky

4. Kompetence sociální a personální

- efektivní práce ve skupině, dodržování pravidel slušného chování
- vytvářet reálný pohled na sebe sama i okolí
- podporovat aktivní práci ve skupině i celé třídě

5. Kompetence občanské

- podporovat zájem žáků o tradice, kulturní i historické dědictví
- projevovat pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost
- motivovat žáky k přemýšlení nad názory, které se od jeho názorů liší

- aktivně se zapojovat do kulturního dění

6. Kompetence pracovní

- vést k praktickému využívání nabytých znalostí a dovedností
- dbát na důsledné dodržování domluvených pravidel chování i kvality práce

Průřezová témata:

1. OSV – verbální a neverbální komunikace, mezilidské vztahy, rozvoj schopností poznávání, sebepoznání a sebepojetí, řešení problémů
2. VDO – demokratické zásady v dílech spisovatelů, formy participace občanů v politickém životě (úřední styk, ...)
3. EGS – poznávání života v jiných zemích (reportáže, cestopisy)
4. EV – lidová slovesnost a příroda, člověk a příroda (v literárních dílech, úvahy na dané téma, mluvní cvičení)
5. MDV – média v každodenním životě, mediální sdělení a jeho hodnocení, reklama, zpravodajství, spolupráce se školním časopisem
6. MKV – kulturní difference, odlišná kulturní prostředí, ...

2. VZDĚLÁVACÍ OBSAH VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU ČESKÝ JAZYK

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vzdělávací předmět: Český jazyk a literatura (jazyková výchova)

Ročník: 6.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
- dokáže pracovat se základními jazykovými příručkami- odliší spisovný a nespisovný jazykový projev -ovládá zásady tvoření českých slov - ovládá pravopisné jevy lexikální a morfologické- rozlišuje ohebné slovní druhy a určuje mluvnické kategorie- určuje základní a rozvíjející větné členy a uvědomuje si vztahy mezi nimi	Obecné poučení o jazyce (jazykové příručky) Zvuková stránka jazyka (spisovná a nespisovná výslovnost) Slovní zásoba a tvoření slov (předpony, přípony, slovotvorný základ, slova příbuzná) Pravopis - lexikální a morfologický Tvarosloví (ohebné slovní druhy) Skladba (základní větné členy, RVČ – kromě doplňku) Pravopis – shoda přísudku s podmětem		Opakování a procvičování pravopisu v průběhu celého školního roku

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (literární výchova)

Ročník:6.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
- rozlišuje základní literární druhy- čte s porozuměním- je schopen reprodukovat literární text	Úvod do literatury: - poezie (lyrická, epická, lyricko-epická)- próza (umělecká, naučná, publicistická)- drama (tragédie, komedie, dramaturgie literárního textu)	Vv – ilustrace k literárním textům, přehled nejvýznamnějších ilustrátorů Dě – starověká literatura, vznik literárních žánrů v období antiky OSV – Komunikace, Mezilidské vztahy, Hodnoty, postoje MKV – Kulturní diference EV – Vztah člověka k prostředí EGS – Evropa a svět nás zajímá	- volba textů dle potřeby

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (komunikační a slohová výchova)

Ročník: 6.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
- rozpozná jednoduché případy manipulativní komunikace- osvojuje si základní normy písemného vyjadřování, zvládá jednoduchou grafickou úpravu textu- rozlišuje přímou a nepřímou řeč, využívá gradující prvky- dokáže výstižně popsat jednoduchý pracovní postup- zvládá časovou posloupnost- ovládá pravidla tvoření zpráv a oznámení	Oslovení Korespondence (vzkaz, pohled, dopis, e-mail) Vypravování Popis Zpráva, oznámení Dialog a monolog (základy řečnictví) – během celého šk.roku Dramatická výchova	OSV – Komunikace – mluvní cvičení, verbální a neverbální sdělení Dě – rétotika v antickém Řecku a Římě MDV – všechny produktivní i receptivní činnosti EGS – Evropa a svět nás zajímá	

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vzdělávací předmět: Český jazyk a literatura (jazyková výchova)

Ročník: 7.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
- ovládá pravopisné jevy morfologické- chápe přenášení pojmenování-používá samostatně výkladové a jiné slovníky pro určení významu slova - rozlišuje základní a rozvíjející větné členy, ovládá pravopisné jevy syntaktické ve větě jednoduché	Tvarosloví (ohebné slovní druhy, důraz na slovesa, neohebné slovní druhy) Slovní zásoba (význam slova, slova jednoznačná, mnohoznačná, synonyma, obohacování slovní zásoby) Skladba (stavba věty – základní a rozvíjející větné členy)		Pravopis – v průběhu celého školního roku

Pomůcky: viz 9. ročník

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (literární výchova)

Ročník: 7.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
- rozpozná a dokáže vysvětlit literární pojmy – epos, báje, kronika, legenda, drama, satira- zařazuje literaturu do historického kontextu- formuluje vlastní názor na přečtené dílo- čte s porozuměním	Starověká literatura (Bible, starověké mýty o vzniku světa, antická literatura) Středověká literatura (legendy, kroniky, lidová slovesnost) Renesanční literatura (nejvýznamnější díla světové literatury)	Dě – křesťanství, Židé, starověké Řecko a Řím Vv – řecké a římské umění Dě, Vv, Hv, - románské a gotické umění Dě – Velká Morava, český stát za Přemyslovců a Lucemburků Vv, Dě, Hv – renesance Dě – evropské dějiny v období renesance EGS – Evropa a svět nás zajímá	V průběhu roku: základy lit. Teorie, literárně výchovné aktivity (divadlo, besedy, výstavy), čtenářský deník

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (komunikační a slohová výchova)

Ročník: 7.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
- využívá vhodné jazykové prostředky při vypravování scén z filmu, hry, knihy - rozlišuje slohové rozvrstvení slovní zásoby, dokáže popsat své city, pocity, nálady - dokáže výstižně vyjádřit charakteristické rysy popisované osoby (přímo i opisem) - je schopen vybrat podstatné informace z odborného textu - formuluje ústní i písemnou žádost - dokáže sestavit pozvánku s důrazem na grafické provedení - používá vhodné jazykové prostředky pro daný jazykový útvar	Vypravování Popis, subjektivní popis Charakteristika (přímá, nepřímá) Výtah Žádost Pozvánka Životopis	OSV, MDV – Komunikace, OSV – Rozvoj schopností poznávání MDV – všechny receptivní činnosti MDV – Tvorba mediálních sdělení Vv, In – grafická podoba pozvánky OSV – Sebepoznání a sebepojetí EGS – Evropa a svět nás zajímá	Mluvní cvičení – v průběhu celého školního roku

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (jazyková výchova)

Ročník: 8.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
- má přehled o slovanských a ostatních evropských jazycích - orientuje se v jazykových příručkách a dokáže je používat v praxi- uvědomuje si odlišnosti ve skloňování některých přejatých slov - určuje druhy vedlejších vět- ovládá pravopisné jevy syntaktické ve větě jednoduché i v souvětí	Obecné poučení o jazyce (skupiny jazyků, slovanské jazyky, rozvrstvení národního jazyka) Slovní zásoba (obohacování, slova přejatá, jejich výslovnost, pravopis) Tvarosloví (skloňování slov přejatých, slovesa) Skladba (věta jednoduchá a souvětí)	Ukázky z české a slovanské literatury Cizí jazyky	Pravopis a všeobecný jazykový rozbor – v průběhu celého školního roku

Pomůcky: viz 9. ročník

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (literární výchova)

Ročník: 8.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
- rozeznává a je schopen vysvětlit literární pojmy – komedie, román, píseň, bajka, epigram, alegorie, balada aj.- orientuje se v základních literárních směrech (17. - 19. století)- má přehled o významných představitelích české a světové literatury- čte s porozuměním a vyjadřuje vlastní názory na umělecké dílo	Baroko (Komenský, lidová slovesnost) Klasicismus (divadlo, bajky) Romantismus (světový román, čeští romantici) Národní obrození Literatura 2. pol. 19. stol. 1 SV v literatuře	Dě, Vv, Hv – baroko, klasicismus, romantismus, umění 2. pol. 19. století Dě – dějiny odpovídajícího období VDO – Formy participace občanů v politickém životě (Havlíček) MV – fungování a vliv médií ve společnosti MKV – Kulturní diferenciacce, Multikulturalita, Lidské vztahy EGS – Evropa a svět nás zajímá	Viz 7. ročník

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (komunikační a slohová výchova)

Ročník: 8. ročník

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
- rozlišuje charakteristiku vnější a vnitřní- vyjadřuje své názory, pocity, nálady- rozeznává jazykové i mimojazykové prostředky komunikace- ovládá základy studijního čtení- formuluje hlavní myšlenku textu- uplatňuje vlastní zkušenosti, názory a postoje	Charakteristika literárních postav Subjektivně zbarvený popis Výklad Výtah Úvaha (aktuální témata)	Čj (lit.) - výběr vhodného lit. Textu využití textů z odborných předmětů OSV – Sebepoznání a sebepojetí (mluvní cvičení) VDO – Občan, občanská společnost a stát (úvaha na aktuální téma) EV – základní podmínky života, lidské aktivity a problémy životního prostředí (úvaha) možno zapojit i MKV, MDV - všechny receptivní činnosti, komunikace EGS – Evropa a svět nás zajímá	Mluvní cvičení – v průběhu celého školního roku

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (jazyková výchova)

Ročník:9.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
- chápe význam běžně používaných přejatých slov- při práci využívá jazykové příručky - určuje druhy souvětí,- zvládá výstavbu souvislého textu a různé způsoby jeho členění	Obecné poučení o jazyce (původ a vývoj češtiny) Slovní zásoba a význam slova (synonyma, homonyma, antonyma, odborná terminologie) Tvarosloví (vlastní jména, opakování učiva z předešlých ročníků) Skladba (opakování a kompletování učiva z předešlých ročníků, samostatný větný člen, řeč přímá a nepřímá, stavba textu)	Na základě výběru textu Cizí jazyky	Pravopis a všeobecné jazykové rozbory – v průběhu celého školního roku

Pomůcky: učebnice, nástěnné tabule (i vlastnoruční výroba), slovníky, jazykové příručky, literární texty, CD s literárními texty

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (literární výchova)

Ročník: 9.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
- orientuje se v základních literárních směrech 20. století - má přehled o významných představitelích české a světové literatury - formuluje vlastní názory na umělecké dílo - uplatňuje kritické myšlení - využívá nabyté znalosti k vlastnímu tvůrčímu psaní a dramatizaci	Literatura 1. pol. 20. stol. (česká i světová)- meziválečná poezie a próza, odraz války v literatuře Literatura 2. pol. 20 století – česká (oficiální, exilová a samizdatová) i světová Divadlo – 20. století (přehled) Současná literatura Autorské psaní Dramatizace	Dě, Vv, Hv – umění 20. století Dě – dějiny 20. století VDO – Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování VGS – Objevujeme Evropu a svět MKV – Multikulturalita, Kulturní diference MV – Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení, Vnímání autora MS EGS – Evropa a svět nás zajímá	Viz 7. ročník

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (komunikační a slohová výchova)

Ročník: 9.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
- zvládá výstavbu souvislého textu a různé jeho členění - chápe roli mluvčího a posluchače- dodržuje zásady dorozumívání (komunikační normy)- sestavuje vlastní literární texty s ohledem na základní normy písemného vyjadřování	Opakování probraných stylů Úřední písemnosti Reportáž, cestopis Diskuze (sdělovací prostředky) Výstavba a členění textu Funkční styly	VDO – Formy participace občanů v politickém životě (úřední styk občana s úřady) EGS – Evropa a svět nás zajímá (reportáž z cestování)MDV – všechny receptivní činnosti, komunikaceOSVEV – základní podmínky života, vztah člověka k prostředí	Mluvní cvičení – v průběhu celého školního roku

Zpracováno k ŠVP platnému k 1. září 2007 a dále.